

John Tavener (f 1944)

The Protecting Veil

The Protecting Veil – The Nativity of the Mother of God – The Annunciation – The Incarnation – The Lament of the Mother of God at the Cross – The Resurrection – The Dormition – The Protecting Veil

John Tavener började komponera tidigt och vann internationell uppmärksamhet 1968 med *The Whale*, som imponerade The Beatles så mycket att de gav ut den på sitt Apple-bolag.

Taveners far var organist, och den unge John medverkade från barndomen i kyrkans ritualer. Han spelade också tidigt orgel. Den religiösa mystiken betydde mycket för honom, inte minst sedan han konverterat till den rysk-ortodoxa läran 1977. Med detta ställningstagande förändrades också han dittills avantgardistiska stil till förmån för en mer andlig och kontemplativ tonkonst.

Med *The Protecting Veil* (1987) försökte Tavener skapa en lyrisk ikon av musik snarare än av trä, där han använder en cello istället för en pensel i en aldrig avslutad sång. ”Jag skrev hela cellostämman först, innan jag lade till ackompanjemanget. Det finns inget symfoniskt innehåll i den, det är som om cellon improviserar.” Detta blev hans första större verk utan röster, och det beställdes av BBC för cellisten Steven Isserlis, vilken också uruppförde musiken med Londons symfoniorkester 1989.

Titeln syftar på en händelse som utspelades på 900-talet och som återges i partituret: Guds moder visade sig för den helige dåren Andreas, och dennes följeslagare Epiphanius, just vid den tid då Konstantinopels invånare fruktade en invasion av saracener. Enligt vittnesmålen svävade Maria i luften högt över dem, omgiven av änglar som höll hennes slöjor som skydd över de kristna. Uppfyllda av denna vision motstod den grekiska hären det hotfulla angreppet.

Det blev en lång (40 minuter), stillsam, oerhört vacker och visionär musik i åtta delar som spelas utan paus, och där varje del har sitt ursprung i Marias levnad: *The Protecting Veil* (Den skyddande slöjan), *The Nativity of the Mother of God* (Guds moders födelse), *The Annunciation* (Bebådelsen), *The Incarnation* (Inkarnationen), *The Lament of the Mother of God at the Cross* (Guds moders klagan vid korset – för ensam cello), *The Resurrection* (Återuppståndelsen), *The Dormition* (Insomnandet) och ännu en gång *The Protecting Veil*. Verket slutar med en åkallan av jungfru Marias tårar.

Franz Schubert (1797–1828)

Stråkkvintett, C-dur, op 163 (D956)

Allegro ma non troppo – Adagio – Scherzo – Allegretto

Stråkkvintetten i C-dur är en av Franz Schuberts allra sista kompositioner. Han skrev den några månader efter den stora C-dursymfonin, den som brukar kallas nr 9. De båda verken delar således tonart, men också konstnärlig resning och himmelska dimensioner. Under augusti-september 1828 var kvintetten under arbete, och det är värt att lägga märke till att tonsättaren markerade allvaret i sitt uppsåt genom att till den vanliga stråkkvartetten lägga ytterligare en cello, och inte en viola, vilket Beethoven och Brahms gjorde i sina kvintetter.

Här har vi att göra med den tidiga romantikens största kammarmusikverk, såväl i innehåll som i omfattning. Samtidens förläggare och publik var förskräckta över denna koloss, och det dröjde till 1850 innan den spelades offentligt för första gången, och till 1853 innan den kom ut i tryck med det fantasifulla opusnumret 163.

Ytligt sett följer denna kvintett de mest konventionella formtraditionerna med sonatform och ungerskinfluerat finalallegretto. Men tonsättaren har sannerligen fyllt dessa former med nytt, personligt innehåll och en känslsamhet som pekar långt fram i tiden. Det är en rik musik, där den långsamma satsens innerliga tragik står i skarp kontrast mot scherzots vilda jakt i prestotempo.

Stig Jacobsson